

Підводячи підсумки, можна сказати, що насилля над дітьми у сім'ї є соціально-педагогічною проблемою і для ефективного вирішення проблеми насильства в сім'ї необхідно піднести її значущість та важливість на рівні держави, щоб кожен задумався і почав вирішення цієї проблеми з роботи над собою. Усвідомлення наслідків жорстокого поводження та відповідальності, яку понесе кожен, хто вдався до таких дій може створити ефективну основу для вирішення та викорінення даної проблеми з українських сімей.

Платонова О. Г.

ВПЛИВ МЕДІАПРОСТОРУ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Соціалізація відбувається протягом всього життя людини, однак на початкових етапах формування особистості її значення стає першорядним, тому що саме в дитинстві, підлітковому та юнацькому віці закладається основний потенціал особистості, який впливає на подальше життя. Тому соціалізація студентської молоді – це процес становлення і розвитку даної групи аж до переходу її до групи дорослих, це поетапне включення молоді у соціум, яке здійснюється на основі діяльності і самодіяльності, у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії з іншими віковими групами (Алексеева О., 2015). Особливого значення набуває дослідження проблем соціалізації студентської молоді в інформаційному суспільстві. Виступаючи невід'ємною частиною суспільства, студентська молодь відчуває всі суспільні та глобальні зміни, внаслідок чого отриманий і перетворений у процесі соціалізації суспільний досвід відтворюється нею на ціннісному та поведінковому рівнях. При цьому слід враховувати, що свідомість, мислення та поведінка молоді загалом та студентської зокрема, міжособові та групові відносини в інформаційному середовищі суттєво і швидко трансформуються. У результаті студентська молодь реалізує свою суб'єктність у ситуації прискореної соціокультурної та інформаційної динаміки.

В останні десятиліття з'явилися принципово нові канали соціалізації, які суттєво впливають на процеси формування студентської молоді, її адаптацію в суспільстві, які радикально змінюються. Одним із таких каналів є глобальний інформаційно-мережевий простір, який пронизує всі сфери соціального життя, має безпосереднє відношення до вказаних процесів як у нових, так і в традиційних інститутах соціалізації. Знижується роль офіційно-інституціональних каналів соціалізації, водночас зростає вплив безпосереднього оточення, засобів масової комунікації, зразків масової культури.

Сучасне інформаційне поле впливає на молоде покоління як на найбільш мобільну соціальну групу, внутрішньо готову до сприйняття нових цінностей і норм, на основі яких вибудовуються різні стратегії поведінки, пов'язані як із розвитком особистості, так і з певними ризиками.

Не применшуючи значущості інших чинників впливу на формування особистості молодої людини, наприклад, батьківської сім'ї, інституту освіти, однолітків, погоджуючись з думкою інших дослідників, акцентуємо увагу на зростаючій ролі мас-медіа в житті сучасної молодої людини. Розширення числа радіо- й телеканалів, що конкурують між собою, ускладнення жанрово-тематичної структури їхніх програм, велика кількість різноманітної друкованої продукції, розвиток мережі Інтернет та різноманітних соціальних мереж створили в останні роки якісно новий медіапростір. Вирішальний вплив медіа на молодіжну свідомість дозволяє номінувати соціалізацію в сучасному інформаційному суспільстві як медіасоціалізацію. Під медіасоціалізацією розуміють складову процесу соціалізації людини інформаційного суспільства, яка здійснюється через нові медіа та заохочує до соціального досвіду людства кожного індивіда (Грінченко М., 2016).

Молодь, у порівнянні з іншими віковими категоріями, краще й швидше засвоює та ширше використовує у своєму житті нові інформаційні технології тому й виступає одним із головних цільових користувачів мас-медійної продукції. Широке використання сучасними студентами глобальної мережі Інтернет, яка об'єднала традиційні канали подачі інформації зробивши доступним практично у будь-якому місті й

цілодобово перегляд новин, кінофільмів, читання газет та прослуховування радіопередач з практично будь-якої країни світу призвела до фактичного стирання кордонів національних медіапросторів. Завдяки такому процесу медіа-глобалізації відбувається відхід від історичних, традиційних і національних цінностей на користь універсальних та космополітичних. Одним із головних критеріїв соціальної реалізованості особистості у сучасному світі стало досягнення «життєвого успіху» під яким все більше розуміється уніфіковано-стандартизований образ престижної «сучасної» людини як комплексу ідеальної зовнішності й певної моделі функціонування у соціальному оточенні. Образ фізично привабливої, сильної, безжальної до «ворогів» молодої людини, лідера, який вмilo маніпулює своїми підлеглими для досягнення власних інтересів все більше пропагується в комп'ютерних іграх, кінофільмах, телешоу та інших медіа-продуктах цільовими споживачами якої є саме молоде покоління. Сприймання подібних медійних ідеалів за зразок призводить молодь до заниження як власної самооцінки, так й до зменшення поваги до усіх хто не відповідає подібним критеріям.

Нині існує чимало підстав стверджувати, що медіа здатні формувати знання, художньо-естетичні смаки, світоглядні настанови, потреби, цінності і інше не лише своїх аудиторій, а й тих, хто постійно стикається з ними у спільних інформаційно-комунікаційних мережах.

Одним з очевидних ризиків надмірного спілкування з медіа є медіатизація моралі. Медіа породжують величезну кількість смислів та інтерпретацій, серед яких «губиться» і втрачає сенс істина, у тому числі й одвічна: що є добро і що є зло.

Ще однією характеристикою медіа-простору сучасні дослідники визначають можливість кіберсоціалізації особистості.

Під поняттям кіберсоціалізації розуміємо соціалізацію особистості в кібер-просторі, процес змін структури самосвідомості, що відбувається під впливом і в результаті використання нею сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій в контексті життєдіяльності. Інтернет-середовище

набуває соціалізуючого впливу внаслідок включення особистості в процеси комунікації з віртуальними агентами, що зустрічаються людині у всесвітній глобальній мережі Інтернет (у першу чергу, у соціальних мережах, у процесі листування по e-mail, на форумах, у чатах, блогах, телеконференціях та on-line-іграх). Соціальні мережі як сучасний соціокультурний феномен характеризуються суперечливими ознаками. З одного боку, вони дозволяють людині поширити світ соціальної комунікації, забезпечують інтерактивний характер міжособистісного спілкування, сприяють самореалізації, з іншого – загострюють соціально-психологічні проблеми, пов'язані із маніпулятивним характером медіа-засобів (Павловський В., 2007).

Телебачення, Інтернет та інші нові медіа для молодих користувачів з технічних засобів комунікації перетворюються на особливе соціальне середовище, яке існує у віртуальній формі. Групи в соціальних мережах, комп'ютерні ігри, які поступово витісняють традиційні види дозвілля, фільми, музика, почуття і стосунки, весь речовинний, матеріальний світ – все це конструюється молодою людиною з фрагментів, що існують у цифровому форматі. В умовах комфортного для молодої людини цифрового простору вона швидко і легко адаптується до нього, приймає його правила існування. При цьому, з одного боку, нові медіа впливають на молодих користувачів, з іншого, медіа самі породжуються «цифровим поколінням», або, як його ще називають, digitalnatives («цифрові туземці»), digitalnation («цифрова нація»), netgeneration («мережеве покоління») (Зінчина О., 2016).

Американські дослідники Д. Полфрі та У. Гассер з Беркманського центру з вивчення Інтернету і суспільства при Гарвардському університеті змальовують «соціологічний портрет» цифрового покоління і відносять до його суттєвих рис наступні: «тотальна» креативність, інноваційність, інформованість «багатозадачність». Серед «проблемних зон» дослідники визначають інформаційну перевантаженість, інтернет-аддикцію, контакти зі зловмисниками і доступ до небезпечного контенту. Також вони звертають увагу на таку особливість молоді, як «тривога невідключеності», яка може набувати рис паніки.

Отже, зрозуміло, що більшість студентської молоді розглядає Інтернет як природне середовище проживання, як повітря, яким дихають. Воно може бути чистим, як після дощу, або загазованим і повним шкідливих речовин. Для старшого покоління медіа-простір є безнадійно незрозумілим і, з огляду на це, якщо не ворожим, то недружнім, бо він не відповідає традиційним уявленням про культурні та духовні цінності, які виробило людство. І в цьому протиріччі закладено багато відповідей на непрості питання взаємин нинішніх поколінь.

Трансформації, що відбуваються в суспільстві під впливом нового медіа-простору, призвели до закріплення у свідомості молоді таких цінностей, як право на свободу спілкування і самовираження, на доступ до матеріальних благ і свободу переміщення, право на шанобливе ставлення до своїх потреб, до особистого життя та власного часу. Це нові цінності, народжені новою епохою.

Нові медіа надали молодим людям нове середовище і засоби для соціалізації, тут вони не тільки експериментують зі своїм образом, але знаходять друзів, однодумців, вчаться спілкуватися і будувати стосунки. З одного боку, це має розвиваюче і терапевтичне значення при становленні особистості, але з іншого, стосунки, які будуються в онлайні, де в один-два кліка можна знайти друзів, а також легко розлучитися з ними або бути залишеними, не є тотожними з реальним. Інтернет стає творчою лабораторією, в якій молоді користувачі вчаться мистецтву презентації себе зовнішньому світу в просторі, який здається більш безпечним, ніж є насправді.

Формування особистості сучасної молодої людини відбувається під впливом двох світів: реального та віртуального. У повсякденному житті студенти самопрезентують себе за допомоги відомих маркерів одягу, сленгу, причетності до «своїх» спільнот і субкультур. У віртуальному ж світі це відбувається засобами цифрових технологій, що надає інтернет-простір. Створення власних сторінок у соціальних мережах, спілкування в них, обмін інформацією, участь у мережових іграх та співтовариствах гравців – все це сприяє соціалізації

особистості студента сучасного інформаційного суспільства (Зінчина О., 2017).

Сучасні молоді люди більше половини активного часу витрачають на використання засобів масової інформації і комунікації, особливо Інтернету, який стає не тільки джерелом різноманітної інформації, але дає можливість знайти роботу, поспілкуватися з друзями, познайомитися тощо. Інформаційне поле впливає на сприйняття оточуючого світу, оцінку подій та явищ, які відбуваються як у суспільному, так і в особистому житті. Студентська молодь, порівняно зі старшими поколіннями, краще засвоює нові інформаційні технології і стає їх основним користувачем.

Отже, процесу соціалізації студентської молоді, особливо в інформаційному суспільстві, притаманна внутрішня конфліктність, яка зумовлена багатьма чинниками, а саме: переосмисленням молоддю всього попереднього досвіду, кардинальними змінами традиційних цінностей і поглядів, соціальною неоднорідністю тощо.

З одного боку, входження в інформаційний простір і споживання інформаційної продукції у сучасної студентської молоді формує інформаційний капітал, який можна інтерпретувати як інформаційну власність молодої людини, що забезпечує її здібність до інформаційної і комунікативної взаємодії, до успішної соціальної і професійної адаптації, діяльності і розвитку. У цьому полягає головна соціалізуюча функція інформатизації, яка створює інформаційну і комунікативну основу для інтеграції студентської молоді в суспільство та її успішної самореалізації.

З іншого боку – студентству складніше інтегруватися в соціальний простір реального життя, займаючи в ньому достатньо маргінальне положення. У цій ситуації інформаційні засоби, і перш за все Інтернет, створюють ілюзію інтегрованості, входження до системи соціальних комунікацій і взаємодій. Однак ця ілюзія триває доти, доки індивід знаходиться в мережі. У результаті у свідомості індивіда формується суперечність соціальної і віртуальної реальності, що не сприяє оптимальному вирішенню проблеми соціальної інтеграції студентської молоді в суспільство, а лише дозволяє на

ситуативному рівні зменшити негативний ефект від реальної ситуації.

Платонова Ю. О., Михайленко О. В.

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ВАЖКОВИХОВУВАНІСТІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРОБЛЕМИ

Проблема важковиховуваності у соціальній педагогіці не є новою. Термін «важкі діти» вперше з'явився у другій половині ХІХ ст. У працях вчених того часу О. Зака, Д. Дріля, П. Каптерева, П. Лесгафта, П. Люблинського, С. Познишева, І. Сікорського «важкими» визначалися діти, які не усвідомлюють своїх негативних вчинків, жорсткі і байдужі до страждань оточуючих (Полякова О., 2009).

Аналізуючи, що спричинює появу важковиховуваності, вчені підкреслювали – її коріння у ранньому дитинстві, коли формується особистість. Саме в цей час «можуть бути закладені погані зерна, які поступово розвиваються і на початковому етапі дають гіркий плід».

Проблема важковиховуваних у кожний історичний період вирішувалась по-різному. Чимало старих методів виховання сучасному педагогу вважаються дивними і незрозумілими. Свого часу гуманістична педагогіка теж мала багато противників, і тому таким видатним педагогам А. Макаренку, В. Сухомлинському та іншим доводилося ціною неймовірно важких зусиль, поєднуючи практичну, наукову і просвітницьку роботу, обґрунтовувати доцільність педагогічного підходу до «важкої дитини» (Нагорнюк Г., 2007). Полемізуючи з вченням про існуючу «врожену дефективність» частини дітей, педагогі-гуманісти вважали, що формування особистості відбувається завдяки дії багатьох умов.

На думку П. Лесгафта, праці якого про виховання дітей раннього і дошкільного віку мають велике суспільне значення, дитина народжується ні доброю, ні злою, ні художником, ні музикантом, а стає тим чи іншим завдяки вихованню. Він підкреслював, що «зіпсованість» дитини у більшості випадків –